

'Alle Tranen zijn zout'

'Alle tranen zijn zout', zomaar een uitspraak van Janusz Korczak. Wie bepaalt eigenlijk hoe belangrijk de tranen van een kind zijn? Welke tranen tellen mee? Zijn alle tranen zout? Of zijn er ook zoete tranen? Zijn er rijke tranen? Bruine tranen? West-Europese tranen? Flauwekul natuurlijk! Alle tranen zijn zout!

Dit project is gemaakt voor leerkrachten en leerlingen samen. Om met elkaar in gesprek te komen over het leven met elkaar. Beiden kunnen erdoor veranderen; tenminste als ze dat willen. Waarom zouden grote mensen of zeer belangrijke kinderen niet ook iets nieuws kunnen leren? In dit project gaat het over mensen. Zijn kinderen wel mensen, of zijn ze nog niet af? Hebben kinderen rechten of moeten ze alles slikken? Het project richt zich op de gelijkwaardigheid van mensen. Ook op de gelijkwaardigheid van kinderen onderling.

Leidraad in dit alles is het levensverhaal van de Pools-Joodse kinderarts, schrijver en pedagoog Janusz Korczak. Hij had in Warschau een weeshuis in de periode 1912-1942. Zijn weeshuis werd ook wel 'de republiek der kinderen' genoemd, omdat de kinderen zelf belangrijk waren. Zij mochten meebepalen hoe alles in het weeshuis geregeld werd. De volwassene was niet de baas. De volwassene had hooguit meer zorg en meer verantwoording.

Zo'n dertig jaar lang is dit weeshuis een plek geweest waar de rechten van kinderen serieus werden genomen. Het werd voor velen een thuis. Abrupt is dit leven verstoord. In de Tweede Wereldoorlog werd Janusz Korczak met zijn weeskinderen door de Duitsers weggevoerd naar Treblinka waar ze vergast werden. Een pedagoog, die ieder mensenkind hoogacht, werd omgebracht door racistisch denkende mensen.

Hiermee staan we met Janusz Korczak oog in oog met discriminatie, vooroordeel en rassenhaat. In zijn geschiedenis ligt een les voor de toekomst. Onze multi-etnische samenleving kan alleen maar bestaan bij de gratie van de uitspraak van onze koningin: '... dat in de gelijkwaardigheid van de mensen de grondslag ligt voor een verdraagzame samenleving'. We kunnen onze opvoeding hierop richten. Het project 'Alle tranen zijn zout' heeft zo'n opvoeding op het oog.

Het project is ontwikkeld voor de leerlingen uit de groepen 6, 7 en 8 van de basisschool. Voor de leerlingen in de eerste fase van het voortgezet onderwijs is het project zeker ook nog geschikt.

In de projectopzet wordt voor leerkrachten beschreven hoe ze met hun groep kunnen werken met dit materiaal. Voor de leerlingen is een leerlingenboekje samengesteld, waarin veel teksten van Janusz Korczak zijn opgenomen. Zowel voor de leerlingen als voor de leerkrachten zijn de teksten geschikt.

Bij de Janusz Korczak Stichting zijn een boekenkoffer en een reizende tentoonstelling te leen (zie de betreffende webpagina). Een foto-knipselvel is aanwezig om door de leerlingen te worden gebruikt bij een mogelijk werkstuk. Verschillende video's zijn bij bovengenoemde stichting te leen of te koop, zoals de video 'Grote mensen zijn niks beter'. Voor schoolbegeleiders en PABO-docenten is er een lesmodule beschikbaar, zodat (aankomend) leerkrachten voor het werken met het materiaal geschoold kunnen worden. Als laatste noemen we een affiche, die het geheel kan opluisteren.

Beschrijving van het Basisschoolproject 'Alle Tranen zijn zout'

In het project *Alle tranen zijn zout* maken we kennis met Janusz Korczak, de 'vader' van een Joods weeshuis in Warschau. Zijn levensverhaal en van de weeskinderen vormt het uitgangspunt. Een concreet verhaal over kinderen die opgroeiden in een weeshuis dat wel 'De Republiek der wezen' werd genoemd. Het weeshuis kenmerkte zich door een respectvol thuis, waar kinderen ook inspraak hadden en medeverantwoordelijk waren voor de dagelijkse gang van zaken.

Een Joods weeshuis, dat in de Tweede Wereldoorlog geen bestaansrecht meer had. Alle bewoners worden uiteindelijk in augustus 1942 afgevoerd naar Treblinka. Hier werden Korczak, zijn medewerkers en kinderen vergast.

Opzet van het project:

Het leerlingen boekje is opgebouwd uit een acht hoofdstukken.

1. Wie was Janusz Korczak?
Een hoofdstuk die voor ingaat op wie Korczak was en wat hij zoal bedacht heeft en uitvoerde in zijn weeshuis.
2. De schaduw van de muur
In dit deel krijgen de leerlingen aan de hand van het boek 'Schaduw over de muur' van Crista Laird een beeld van wat het leven was voor kinderen in het ghetto van Warschau.
3. Het weeshuis
Een beschrijving van het leven in het weeshuis
4. Shlomo vertelt
Een verslag van een oud-pupil van Janusz Korczak.
5. Koning Matthijsje de Eerste
Aan de hand van het kinderboek van Janusz Korczak worden leerlingen uitgenodigd met elkaar van gedachte wisselen over als de rollen omgedraaid zouden zijn. Kinderen zijn de baas!
6. De Rechten van het kind
Hier wordt ingegaan op de Rechten van Kind. Aan de hand van tien rechten worden kinderen gevraagd naar hun mening.
7. De kinderrechtbank
Hoe ging het er aan toe bij de Kinderrechtbank in het weeshuis van Korczak.
8. En verder.....?
Leerlingen evalueren het project.

Materiaal

Voor de leerlingen van de bovenbouw van het basisonderwijs is een werkboekje beschikbaar waarin de bovengenoemde hoofdstukken staan. In het project wordt uitgegaan van de gedachte dat lessen over het verleden keuzes maken voor de toekomst.

Doel

In het project willen we door de herinnering heen, bouwen aan respect en gelijkwaardigheid voor iedere wereldburger. In *'Alle Tranen zijn zout'* wordt gesproken over het recht op respect voor elk kind. En de zorg voor de rechten van het kind.

Hoe kwam het tot stand?

Het project is ontwikkeld in opdracht van Nationaal Comité 4 en 5 mei, in het kader van onderwijs over de Tweede Wereldoorlog en Grondrechten.

Voormalig bestuurslid van de Janusz Korczak Stichting Nelianne de Boo is de schrijfster van het project.

Kosten van het project

Leerlingen boekje: 3,50 (paperback van 66 blz. met opdrachten)